

آشنایی با صنعت گردشگری

مؤلف:

محمود مرادی

ویراستار:

هاجر اسدی

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۴

سرشناسه	: مرادی، محمود، ۱۳۴۶-
عنوان و نام پدیدآور	: آشنایی با صنعت گردشگری / مولف محمود مرادی؛ ویراستار هاجر اسدی.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۷۷۷-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص: ۱۶۷.
موضوع	: گردشگری
شناسه افزوده	: اسدی، هاجر، ۱۳۵۰-، ویراستار
شناسه افزوده	: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ م ۴/۱۵۵ G
رده بندی دیویی	: ۳۳۸/۴۷۹۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۳۳۳۸۸

آشنایی با صنعت گردشگری

مولف: محمود مرادی

ویراستار: هاجر اسدی

طراح جلد: منا مرادی

تهیه کننده: معاونت فرهنگی جهاد دانشگاهی واحد کردستان

ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۷۷۷-۲

این اثر مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سازمان انتشارات

نشانی سازمان انتشارات: تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان فخررازی - خیابان شهدای ژاندارمری - پلاک ۷۲، تلفن: ۶۶۹۵۲۹۴۸ مرکز پخش:

خیابان انقلاب - بین فلسطین و چهارراه ولیعصر - جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران - تلفن: ۶۶۴۸۷۶۲۵-۶

پایگاه اطلاع‌رسانی: www.isba.ir پست الکترونیکی: info@isba.ir فروشگاه اینترنتی: www.idbook.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: کلیات صنعت گردشگری.....	۱۳
تاریخچه صنعت گردشگری در جهان.....	۱۴
تاریخچه صنعت گردشگری در ایران.....	۱۷
مفهوم گردشگری.....	۲۱
انواع گردشگری براساس طبقه‌بندی‌های آماری.....	۲۵
مفهوم گردشگری پایدار.....	۲۸
اصول اخلاقی گردشگران برای توسعه گردشگری پایدار.....	۳۲
اهداف گردشگری.....	۳۳
سازمان جهانی گردشگری ملل متحد.....	۳۵
فصل دوم: ساختار صنعت گردشگری.....	۳۷
عناصر صنعت گردشگری.....	۳۸
جاذبه‌های گردشگری.....	۳۹
جاذبه‌های گردشگری کشور ما.....	۴۲
انگیزه‌های گردشگری.....	۵۲
فصل سوم: جایگاه صنعت گردشگری.....	۵۹
رویکردهای اصلی در مطالعات گردشگری.....	۶۰
اهمیت و جایگاه صنعت گردشگری.....	۶۳
جایگاه صنعت گردشگری در کشور ما.....	۷۲
چالش‌های پیش روی گردشگری ایران.....	۷۷
فصل چهارم: انواع گردشگری.....	۸۵
انواع گردشگری براساس انگیزه.....	۸۶
گردشگری ماجراجویانه.....	۸۷

۸۷.....	گردشگری تشویقی
۸۸.....	گردشگری فضایی
۸۹.....	گردشگری مجازی
۹۰.....	گردشگری ورزشی
۹۲.....	گردشگری طبیعت (اکوتوریسم)
۹۳.....	گردشگری تفریحی
۹۴.....	گردشگری اجتماعی
۹۵.....	گردشگری سلامت
۹۶.....	گردشگری میراث
۹۷.....	گردشگری مذهبی و زیارتی
۹۸.....	گردشگری بازرگانی و تجاری
۱۰۰.....	گردشگری آموزشی و فرهنگی
۱۰۰.....	گردشگری فرهنگی
۱۰۱.....	گردشگری مایس
۱۰۲.....	گردشگری روستایی (مزرعه ای)
۱۰۳.....	گردشگری شهری
۱۰۴.....	گردشگری نوستالژیک
۱۰۵.....	گردشگری هنری
۱۰۶.....	گردشگری قومی
۱۰۶.....	گردشگری سیاسی
۱۰۷.....	گردشگری دریایی
۱۰۸.....	گردشگری بیابانی
۱۰۸.....	گردشگری تاریک
۱۰۹.....	فصل پنجم: خدمات صنعت گردشگری
۱۱۰.....	محصولات صنعت گردشگری
۱۱۵.....	خدمات اقامتی و پذیرایی
۱۲۱.....	صنعت حمل و نقل

۱۲۵	تورگردانان
۱۲۸	دفاتر خدمات مسافرتی و گردشگری
۱۳۰	راهنمایان تور
۱۳۳	فصل ششم: پیامدهای صنعت گردشگری
۱۳۴	اثرات صنعت گردشگری
۱۳۶	تأثیرات فرهنگی / اجتماعی توسعه صنعت گردشگری
۱۳۸	تأثیرات اقتصادی توسعه صنعت گردشگری
۱۳۹	اثرات مثبت اقتصادی توسعه صنعت گردشگری
۱۳۹	اثرات منفی اقتصادی توسعه صنعت گردشگری
۱۴۱	اثرات زیست محیطی توسعه صنعت گردشگری
۱۴۵	فصل هفتم: ارتباط صنعت گردشگری با سایر حوزه‌ها
۱۴۶	اهمیت برنامه ریزی در توسعه صنعت گردشگری
۱۴۹	نقش امنیت در توسعه صنعت گردشگری
۱۵۲	نقش و اهمیت تبلیغات در توسعه صنعت گردشگری
۱۵۵	جامعه شناسی و گردشگری
۱۵۸	گردشگری و اوقات فراغت
۱۶۱	گردشگری و سیاست
۱۶۴	گردشگری و فناوری
۱۷۳	فهرست منابع

پیشگفتار

سپاس بی‌حد و پایان پروردگار عالمیان را سزااست که در سفره او جمیع جنبندگان بهره‌مند و در حریم رحمتش جمیع مؤمنان ایمن، صاحب عدالتی که به یوم‌الدین حساب خلایق را به میزان خواهد سنجید، بار پروردگارا پس توفیق بندگی و استعانت از خود را بر ما ارزانی دار و سیل هدایت و طریق معرفت و صراط مستقیم را بر ما بنمای و از نعمات خود ما را بی‌بهره مگردان.

در گذشته هدف از سیر و سفر کسب نشاط و شادابی و سرگرمی بوده و بیشتر در حد محلی و منطقه‌ای بدان توجه می‌شده است اما امروزه گردشگری تغییر ماهیت داده و نه فقط از روی کنجکاوی گردشگران برای شناسایی مکان‌های ندیده، بلکه جنبه‌های اقتصادی بسیار قوی پیدا کرده که آن را در ردیف صنعت‌گری‌ها و فعالیت‌های گوناگون مولد ثروت ملی قرار داده است و از سوی دیگر با توسعه فناوری و افزایش اوقات فراغت انسان، تمایل به سفر و گردشگری روزبه‌روز بیشتر شده و حکومت‌ها آن را بُعدی از توسعه جامعه به شمار می‌آورند و در این راستا سرمایه‌گذاری‌های کلانی را انجام می‌دهند.

از آن جایی که بنده در پژوهش خود در زمینه گردشگری با مفاهیم و مطالب پراکنده و گاه گسترده و غیرضروری مواجه شده و ناچار به استفاده از منابع زیادی برای دستیابی به آنچه مد نظر بوده، می‌شدم به علت زمان‌بر بودن این موضوع بر آن شدم تا تاریخچه، مفاهیم اساسی، اهمیت و جایگاه، چالش‌ها، انگیزه‌ها، محصولات، انواع گردشگری، آثار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی صنعت گردشگری و ارتباط آن با سایر حیطه‌ها را به صورت اجمالی، مفید و کاربردی در کتابی به نگارش درآورم؛ اثری که در دسترس

است با توجه به نیاز دانشجویان و علاقمندان و همچنین نیاز به معرفی گردشگری به عنوان یکی از صنایع نو، با این هدف گردآوری و تدوین شده که خوانندگان علاقمند بتوانند با مطالعه آن سطح آگاهی و دانش خود را در مورد صنعت گردشگری افزایش دهند که امیدوارم مطالب این کتاب پاسخگوی سؤالات متعددی که در ذهن افراد جامعه در زمینه این صنعت وجود دارد باشد.

برخود لازم می‌دانم که از مساعدت‌های تمامی عزیزانی که در تألیف این اثر بنسده را یاری نموده‌اند سپاسگزاری نمایم و در خاتمه از انتشارات جهاد دانشگاهی واحد استان کردستان به ویژه آقای دکتر حمیدرضا مجردی رئیس جهاد دانشگاهی و سرکار خانم اعظم شریفیان معاونت محترم فرهنگی و آقای صلاح زارع‌سی کارشناس محترم که موجبات چاپ را فراهم آورده‌اند مراتب تشکر و قدردانی خود را اعلام نمایم.

محمود مرادی

۱۳۹۳

مقدمه

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی   صوفی نشود صافی تا سر نکشد جامی
«سعدی»

انسان از دیرباز و از روزی که پا به عرصه وجود گذاشته همواره برای رهایی از تنهایی و سختی، یکنواختی زندگی، یافتن مکان‌های زیستی بهتر، کنجکاوی و ... به سفر می‌رفته است، در میان انگیزه‌های مختلف سفر، نیاز روانی بیش از همه برانگیزاننده امواج توده‌های انسانی در امر مسافرت و جابه‌جایی بوده است سفر به سرزمین‌ها و مکان‌های تاریخی و دیدن جلوه‌ها و جاذبه‌های طبیعی پیشینه طولانی دارد؛ مظاهر طبیعی نیز بعنوان مواهب الهی در خدمت انسان قرار گرفته تا نیازهای او را برآورده نماید و زمینه‌ساز بقا و حیات او باشد، آشنایی با نقاط ضعف و قوت فرهنگ‌های حاکم بر دیگر جوامع سبب ایجاد روشن‌بینی و دانایی و گسترش دید و بینش در شخص می‌شود.

تحرك بخش لاینفک زندگی انسانهاست و آدمی چنان آفریده شده و چنان هستی گرفته که باید به سیر و سفر برود و از این رو می‌توان گفت که گردشگری ریشه در حرکست و جابسه‌جایی دارد و سابقه آن به قدمت فعالیت‌های بشر برمی‌گردد و گاهی نتیجه این مسافرت‌ها تحولی عظیم در سرنوشت انسان داشته است، با عنایت به افزایش فشارهای عصبی ناشی از آلودگی هوا، ترافیک محیط شهری، زندگی در خانه‌های کوچک و آپارتمانی، استرس و فشارهای روانی از یک سو و همچنین افزایش اوقات

فراغت، بالارفتن سطح درآمد و تغییر در نگرش مردم نسبت به سفر از سوی دیگر، سبب شده تا گرایش به مسافرت و گردشگری در مناطق ییلاقی و خوش آب و هوا برای گذراندن تعطیلات افزایش یافته و پیش‌بینی می‌شود رشد آن در سال‌های آینده بیش از پیش باشد.

www.ketab.ir